

NEOLITO LAIKOTARPIO GALVIJŲ KAUKOLĖSE RASTOS ANGOS: NAUJAS METODOLOGINIS POŽIŪRIS Į TYRIMĄ IR INTERPRETACIJĄ

Elisabeth Llado¹, Lluís Gaitero², Martí Pumarola², Maria Saña¹

¹*Archeozoologijos laboratorija, Priešistorės katedra, Barcelonos universitetas, 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), Barcelona, Ispanija; tel. +34 935811958; el. paštas: maria.sana@uab.cat, elisabeth.llado@campus.uab.cat*

²*Gyvulių medicinos ir chirurgijos katedra, Barcelonos universitetas, 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), Barcelona, Ispanija; tel. +34 93581421; el. paštas: marti.pumarola@uab.cat, lluis.gaitero@uab.cat*

Santrauka. Šiame straipsnyje pateikiami keturių galvijų kaukolių angų aprašymai ir jų analizė. Naminių galvijų kaukolės rastos ankstyvojo neolito laikotarpio “la Draga” gyvenvietėje (5300–5100 pr. Kr., Iberijos pusiasalio Šiaurės Rytai). Visos angos išsidėsčiusios užpakalinėje kaukolių srityje, už kaktikaulio ir sprando pakylų, ir yra ovalios formos bei įvairaus dydžio. Angų dažnumas įvairus, išskyrus vieną kaukolę, kurioje rastos daugybinės angos. Suapvalinti angų kraštai rodo, kad jos susiformavo gyviems galvijams. Detali kaukolių analizė atlikta naudojant kompiuterinę tomografiją (KT). Ši metodika leidžia labai detalai įvertinti kaulinio audinio detales, nes leidžia sukurti skerspjūvių vaizdus bei atlikti trimatę rekonstrukciją. KT tyrimas leido įvertinti normalią anatomiją bei kaulinio audinio būklę apie nustatytas angas ir pateikti galimą diagnozę. Straipsnyje taip pat aptariamas turimas archeologinis kontekstas bei galimos angų atsiradimo priežastys (genetinės ar įgimtos kilmės, parazitai, navikai, infekcijos ar išorinių veiksnių, tokių kaip kinkymas į jungą įtaka) pagal gyvūnų statusą (laukiniai ar naminiai), bandoma įvertinti pateiktų hipotezių pagrįstumą ir pagerinti mūsų suvokimą apie šį tyrimo objektą.

Raktažodžiai: neolito laikotarpio galvijai, la Draga, archeozoologija, galvijų kaukolės, kaukolių angos, kompiuterinė tomografija.